

תוכן עניינים

1. מבוא.....1-2.
2. סקירה ספרותית – סין וההתערבות בזירה הבינלאומית ובמזרח התיכון.....3-13.
3. מקרה הבוחן – סין וסוריה.....14-17.
4. דיון וניתוח.....18-26.
5. סיכום ומסקנות.....27-28.
6. בביליוגרפיה.....29-31.

מבוא:

עד לפני כמה שנים, שמרה המעצמה האסייתית העולה, סין, על הימנעות מהתערבות בענייניה הפנימיים של מדינה אחרת. מנהיגי סין בעבר, הכריזו לא פעם כי הם מגלים חוסר עניין בהתערבות בתוך עניינים פנימיים של מדינה אחרת וכי סין תומכת באופן מובהק בשמירה על הסטטוס קוו. המדיניות שסין מקדמת היא מדיניות של שלום והיא לרוב נמנעת מלהיכנס לסכסוכים פוליטיים וצבאיים. הרצון של סין להשפיע נובע בלי כוונה תחילה להיכנס ולהתערב, ולמעשה ההחלטה של סין, כן להתערב בנושאים מסוימים בזירה הבינלאומית, נובעת מכוונה אחת של סין והיא לקדם את האינטרסים שלה ולצורך כך עליה לקיים יחסים וקשרים עם מדינות אחרות. סין הפכה בשנים האחרונות לכלכלה צומחת ואף הגיעה להיות הכלכלה השנייה בגודלה בעולם, אחרי ארצות הברית. סין היא מדינה בעלת אוכלוסייה גדולה מאוד המונה כ-1.3 מיליארד בני אדם, והיא זקוקה לאנרגיה ולנפט על מנת לקדם את הכלכלה שלה ולדאוג לרווחת תושביה.

מצב זה, מצריך את מסין גישה שונה בכל הנוגע למדיניות החוץ שלה ולכן נראה כי כעת היא מגלה יותר אקטיביזם בכל הנוגע לזירה הבינלאומית ומחפשת הכרה ותשומת לב בדיונים והחלטות המתקבלות במועצת הביטחון של האומות המאוחדות. סין מבינה שעל מנת לקדם אינטרסים פנימיים שלה, עליה לפתח אסטרטגיה גלובלית. אחד האזורים החשובים מבחינת סין, על מנת לקדם את האינטרסים שלה, הוא המזרח התיכון (Economy, 2010, p.1). סין מעוניינת במאגרי הנפט שנמצאים במזרח התיכון שיסייעו לה בקידום הכלכלה שלה ולכן מדינות במזרח התיכון המחזיקות במאגרי נפט, כמו לדוגמה, סוריה, הן חשובות מבחינת סין. במקרה של מלחמת האזרחים בסוריה, סין נקטה בצעדים והטילה ווטו על פעולה צבאית נגד משטרו של אסד כי יש לה אינטרס בשימור מאזן הכוחות באזור והיא נוקטת באמצעים על מנת למנוע הפיכות צבאית והפלת המשטר (Holland, 2012, p.11). נראה כי סין הפכה ממדינה הנמנעת מכל התערבות, למדינה המגלה מעורבות, בנושאים מרכזיים בזירה הבינלאומית, לפחות באזור המזרח התיכון. יחד עם זאת נראה כי היא עדיין לא נלקחת בחשבון באופן ברור, בכל הנוגע לדיונים ולהחלטות של מועצת הביטחון ולמרות היותה מדינה שבוחשת בנעשה במדינות המזרח התיכון היא עדיין לא מקבלת תפקיד משמעותי מצד מדינות האזור ומצד המעצמות.

שאלת המחקר:

עבודה זו בוחנת את שאלת המחקר למה סין אינה גורם שנלקח בחשבון במזרח התיכון?

מטרת המחקר:

בעבודתי אתמקד בשאלה באיזו מידה ניתן לראות את מעורבותה של סין במזרח התיכון, כאשר אמקד את המחקר גם בהקשר של סוריה. מטרת העבודה היא לחקור את נושא מעורבותה של סין ואת מדיניות החוץ הסינית בהקשר של המזרח התיכון ומתוך כך, להבין מדוע, למרות העובדה שסין מגלה מעורבות במזרח התיכון, היא עדיין לא נתפסת כמעצמה בעלת כוח מכריע באזור.

סקירה ספרותית - סין והתערבות בזירה הבינלאומית ובמזרח התיכון

הרטוריקה המאפיינת את סין, תומכת באופן מובהק בסטטוס קוו. הסיוע של סין לעולם הוא בכך שהיא מסייעת לעצמה. סין מקדמת מדיניות של שלום, אולם יחד עם זאת, נראה כי היא מוצאת את עצמה מתערבת בעניינים המתרחשים בזירה הבינלאומית. מקרה כזה היה למשל האירוח של שש המדינות שדנו בשיחות על צפון קוריאה. סין גם התערבה וניסתה למנוע את המשא ומתן לגבי הסנקציות על איראן ויחד עם זאת היא לרוב נמנעת מלהיכנס לתוך סכסוכים פוליטיים וצבאיים. נראה כי ההשפעה של סין על מדינות העולם היא בדרך כלל ללא כל כוונה תחילה. ההשפעה היא תוצאה של צמיחה כלכלית יוצאת דופן ושל כ-1.3 מיליארד בני אדם שמסתמכים על דלק ואנרגיה בעולם. אם בעבר המנהיגים של סין, בודדו את עצמם עד כמה שאפשר מהעולם ומהתערבות בזירה הבינלאומית, נראה כי עכשיו הם מבינים כי דווקא על מנת למלא את הצרכים המקומיים שלהם, נדרשת אסטרטגיה גלובלית ואף אקטיביסטית יותר. הרטוריקה של קידום סביבה בינלאומית שקטה, כבר אינה מספיקה למשחק ולזירה הבינלאומית, אם רצונה של סין הוא בצמיחה של הכלכלה שלה, אין זה מספיק להבטיח את אספקת האנרגיה תמידית שתאפשר את התפתחות הכלכלה, אלא נדרשת פה גם אסטרטגיה צבאית מקיפה. סין הפכה להיות מדינה שאינה רוצה לקבל מידע באופן פסיבי מהעולם, אלא רוצה להיות זאת שתעצב את המידע. נוצר מצב שבו ככל שהכלכלה הסינית צומחת כך סין רוצה להשפיע יותר ולהיות חלק גדול יותר בארגונים בינלאומיים ומעבר לכך, היא רוצה גם לחדש את כללי המשחק בזירה העולמית (Economy, 2010, p.1). השינוי בסין החל ככל הנראה בשנות ה-70. אז החל המנהיג הסיני דנג, בתהליך של רפורמה ופתיחות בסין. תהליך זה הביא לשורה של רפורמות שהביאו במשך שלושה עשורים לשינוי מהפכני.

סין חוותה שינויים רבים במוסדות הכלכליים, בדפוסי הניידות ובאינטראקציה החברתית וכן בערכים החברתיים ואפילו שינויים במפלגה הקומוניסטית. המהפכה של דנג הפיקה את אחד מסיפורי ההצלחה הכלכליים הגדולים של המאה העשרים. סין הפכה כיום להיות הכלכלה השנייה בגודלה ולאומה מייצאת, גדולה בעולם. יחד עם זאת נראה כי המהפכה הזאת לא הסתיימה והיא ממשיכה והופכת להיות רחבה יותר. סין רוצה לייצר עיור ורוצה להביא לכך ש400 מיליון בני אדם לפחות, עד שנת 2030 יחיו בערים. העיור יאפשר הפצה יעילה יותר של שירותים חברתיים ויסייע להפחית את פערי ההכנסות. סין תהיה גם מבוססת על ידע. מנהיגי סין רוצים להפוך את המדינה לארץ המבוססת על ידע ולא על ייצור בקנה מידה עולמי ואף להפוך את המדינה למרכז מוביל של חדשנות. בייגיינג תומכת מאוד במחקר ובפיתוח. נראה כי החל אפילו גיוס של מדענים, ילידי סין לחזור ולעמוד בראש מעבדות המחקר. נראה כי בתוך המפלגה העממית, הקומוניסטית, יש קריאות להתרחבות של המדינה ומתוך כך שינוי האסטרטגיה של מדיניות החוץ שתהיה מכוונת למדינות רבו בעולם (Economy, 2010, p.2).

ב-1990, עודד נשיא סין באותה העת, ג'יאנג זמין, את המדיניות של "יציאה". הוא עודד את החברות הסיניות לצאת למדינות נוספות ולחפש אחר משאבים טבעיים. זה הוביל לתפוצה רוחה יותר של הסחר בין סין לבין מדינות בדרום מזרח אסיה, באמריקה הלטינית ובאפריקה. ניתן לראות כיום עשרות אלפי חברות סיניות הפועלות ברחבי העולם המתפתח, ולעיתים הן אף משנות את הכלכלה הקודמת של אותו אזור, בשל ההשקעות שלהן. נראה כי במקרים רבים, מפעלים סיניים הנמצאים בבעלות המדינה, מוכנים ואף יכולים, בתמיכה המדינה, לקחת על עצמם פרויקטים שהרבה חברות